

СТАНОВИЩЕ

относно процедура за присъждане на образователната и научна степен „доктор по психология”

на дисертационен труд на тема: „Влияние на преживяванията в детството и трансфера между поколенията върху нарцистичните черти и върху устойчивостта, чувството за удовлетвореност от себе си и стила за справяне”

Професионално направление: 3.2. „Психология“

Научна специалност: „Обща психология“

Докторант: Арни Закс, ВСУ „Черноризец Храбър”, Катедра „Психология”

Научен ръководител: проф. д-р Румен Стаматова

Рецензент: доц. д-р Ваня Господинова Христова, съгласно Заповед на Ректора на ВСУ „Черноризец Храбър“ № 105/23.02.2022 г.

Дисертационният труд на Арни Закс обхваща актуална и значима проблематика, която е изследвана във времевата перспектива на миналото, настоящето и със сигурност ще привлича интереса и на бъдещите специалисти в областта не само на психологията, но и на социологията и политическите науки.

Да се систематизират основните изследователски перспективи и етиология на адаптивните и неадаптивните черти по отношение на нарцисизма, както и да се проучат взаимовръзките и влиянията между преживяванията в ранното детство и степента на проява на нарцистичните черти и лична устойчивост на индивида е въпрос, чийто отговор задава актуалността на настоящият дисертационен труд.

Значимостта на подобна задача се определя не само от оскъдните изследвания на зададената проблематика у нас, но и от непосредствената практическа полза, която нейните резултати биха допринесли в различните сфери от живота и на обществото като цяло.

1. ОЦЕНКА НА РЕЗУЛТАТИТЕ И ПРИНОСИТЕ НА ДОКТОРАНТА

1.1. Основните резултати, които постига в труда си докторанката са следните:

- ✓ От проведеното изследване е установено, че има два вида нарцисизъм, които се различават, както статистически, така и по своята етиология. Предоставени са емпирични доказателства по отношение на това, че адаптивният нарцисизъм е културно детерминиран и степента на неговите прояви се увеличава с възрастта, в сравнение с патологичния нарцисизъм, корелиращ с други характеристики, както в детска, така и в зряла възраст.
- ✓ Доказано е, че насърчаването на постиженията на децата от страна на родителите води до изграждането на независими възрастни, готови да се справят с кризисните моменти в своя живот.
- ✓ Подчертана е, разликата между неадаптивният нарцисизъм, адаптивният нарцисизъм и устойчивостта, като личностна характеристика.
- ✓ От проведеното изследване е изведен добрият пример за диалектиката на риска и устойчивостта, като личностна характеристика при настъпването на отрицателни събития в живота, които могат да бъдат източник на устойчивост при определени условия.

1.2. Най-значимите приноси на Арни Закс от дисертационния труд са следните:

Приемам формулираните от докторантката приноси, като бих искала още веднъж да подчертая част от тях:

- ✓ Направен е задълбочен анализ на изследваните конструкти, като се препотвърждава наличието на два вида нарцисизъм, които се различават както статистически, така и етиологично. Изследването предоставя емпирични доказателства по отношение на факта, че адаптивният нарцисизъм е културно обусловен и неговата степен на изява се засилва с възрастта (поколение Y срещу поколение X) в сравнение с патологичния нарцисизъм, корелиращ с други личностни характеристики, както в детска, така и в зряла възраст.
- ✓ Представеният анализ на данните очертава вътрешната структура на нарцисизма, неговите компоненти и взаимовръзките между изследваните конструкти.
- ✓ Практико-приложната значимост на дисертационният труд се изразява в това, че резултатите могат да се използват от консултанти и психолози.

2. КРИТИЧНИ БЕЛЕЖКИ И ПРЕПОРЪКИ КЪМ ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

По същностните страни на основните тези и тяхното доказване в дисертацията нямам критични бележки.

3. ЗАКЛЮЧЕНИЕ ПО ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

В заключение въз основа на изложеното по-горе, предлагам на уважаемите членове на Научното жури да присъдят образователната и научна степен „доктор“ на Арни Закс по „Обща психология“ в професионално направление 3.2. „Психология“.

гр. Варна
24.03.2022 г.

Изготвил становището:
(доц. д-р Ваня Христова)